

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Георги Н. Николов

за дисертационния труд на Петьо Пламенов Иванов

на тема: „Войска и въоръжение в средновековна България (VII–XI в.)“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в
професионално направление 2.2. История и Археология (Научна
специалност – История на България, История на средновековна България),
с научен ръководител проф. д-р Георги Н. Николов

Петьо Пламенов Иванов е зачислен за редовен докторант в катедра „История на България“ в Исторически факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със заповед на Ректора РД 20–1026 от 01.07. 2015 г. Отчислен е с право на защита поради изтекъл срок със заповед на Ректора РД 20–374 от 11.02. 2019 г. След обсъждане в Катедра „История на България“ дисертационния труд е насочен за защита и са оформени необходимите документи за това.

Представеният дисертационен труд съдържа 780 с. (отделно 97 приложения) текст, компютърен набор 12. Дисертацията се състои от Увод, четири глави, Заключение и Библиография.

В Увода (с. 5–20) дисертантът ясно е посочил целите, методиката и структурата на своето изследване. Направен е изчерпателен обзор на използваните извори. В прегледа на научните изследвания са накратко представени всички по важни трудове, публикувани през XX–XXI в. Като слабост в тази част, следва да се отбележи липсата на хронологическа последователност.

Първа глава (с. 20–145) „Командване на войската“ е представена в осем параграфа. На първо място тук е разгледана ролята на владетеля като командващ. Понататък авторът се спира на параметрите на командните функции на владетеля и ролята

му като такъв в държавното устройство. Специално внимание е отделено на кавханите, ичиргу боилите, ханското семейство и длъжността на тарканите. Отделно авторът разглежда и командването на регионалните военни структури, като проследява метаморфозата им от племенни вождове към военно-административни управители. Последната част от тази глава е посветена на ролята на боилите в изработване на стратегически план.

Втората глава (с. 145–259) е озаглавена „Родове войска и видове въоръжение“. Тук в отделни параграфи са представени нападателните оръжия (лък, копие бродва, сабя/меч, боздуган, боен чук боен кистен, аркан) щит, лека и тежка конница, лека и тежка пехота, обсадна техника.

Третата глава (с. 259–419) „Стратегия, тактика и полева организация“ разглежда последователно прилагането на военните цели във войните с Източната римска империя, с Киевска Рус, със Сърбия, с авари, хазари и маджари, с франки и с араби. Тук е обсъдено отбраната и превземането на крепости, както и ролята на разузнаването във военните конфликти.

Последната Четвърта глава (с. 419–756) е най-обемната част от дисертацията. Тя е посветена военните структури в държавата. Тук са разгледани структурите „преди“ и „след процеса на централизация“. Заглавието на тези параграфи е непрецизно. Би трябвало да е „преди“ и „по време на“. Специално внимание е отделено Вътрешната област в ранносредновековната българска държава, начина за плащане и социалния статус на войниците, ресурсното обезпечаване на войската, военното съсловие и военното законодателство, сакралният елемент във военното дело, военно-административното устройство. Интерес представлява разделението на параграфи Конфигурация на регионалните структури в Третия дял, Втория дял (не е направено географско уточнение за тяхното местонахождение), в Първия дял (степна периферия и Тракия), но в същото време авторът излиза далеч извън пределите на Тракия и посочва примери чак за земите на север от Дунав и др. Последният параграф е озаглавен „Военен потенциал на ранносредновековна България“.

Основните изводи от така направеното изследване са изведени в Заключение (с. 757–761).

Представените приложения допринасят за ясното онагледяване на редица елементи от текста.

В труда на Петьо Иванов за пръв път са представени в едно цяло редица въпроси от войската и въоръжението на ранносредновековната българска войска. Заслужава интерес изводът, че конницата (и особено тежковъоръжената кавалерия) превъзхожда по численост пехотата. На базата на наличните сведения е установено, че до 971 г. пехотата заема второстепенна роля по време на военни действия и се използва само в отделни случаи. Направен е опит подробно да бъдат разгледани въпроси от военното дело и военната организация като военно законодателство, ролята на религията в сраженията. За пръв път е разгледана темата за „разузнаването“ във военните конфликти, водени от ранносредновековното Българско ханство/царство. Това включва характера на шпионската дейност, данни за подривните действия и е направен опит да се представи методът, по който е била реализирана тази дейност.

В същото време стремежът на автора да обхване цялото държавно устройство е довел до ненужни отклонения и преповтаряне на отдавна известни факти и в крайна сметка обема на дисертация е нараснал безсмислено много. Не е докрай изследвана ролята на военачалниците в Самуилова България, които в редица случаи изпълняват напълно самостоятелни военни задачи.

Дисертантът е допуснал редица слабости, свързани с правописа. Погрешно изписани са думите: Сюлейманкьойски надпис (с. 78, с. 127), Халиф (с. 123), Анхиало (с. 291), Балканите (с. 758) и много други. Погрешно на много места имена на племена (хървати, сърби) и титли/длъжности (ичиргу боил) са написани с главни букви. Неточен е термина дн. Република Македония (правилно е Р Северна Македония) и т.н. От прецизиране и допълнения. се нуждае научния апарат и приложената библиография (с. 762–780).

Представеният автореферат коректно и точно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Посочените публикации се отличават с необходимата научна стойност и принос в историческата наука.

В представената дисертация не се съдържат елементи на плагиатство.

Като се основавам на горенаписаното, категорично смятам, че на Петьо Пламенов Иванов може да се присъди научната и образователна степен „доктор“ и препоръчвам на Научния съвет на Исторически факултет в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ да гласува в този смисъл.

София, 24. 03 2024 г.

(проф. д-р Георги Н. Николов,

научен ръководител и член Научното жури)